

EFES CELSUS KÜTÜPHANESİ

Mehmet İ. TUNAY

Arkeolog

Efes şehrinin mermer caddesinin doğuya kıvrıldığı köşesindedir. Yapı, Roma Senatörü ve Asya Genel Valisi Sardes'li Celsus Polemaeanusun hatırasına izafeten oğlu Julius Aguli tarafından M.S. 135 yılında bir Heroon olarak dikilmiştir.

Kütüphanenin salonuna mermer bir avludan sonra bugün de mevcut olan 9 basamak çıkılarak girilir. Nem'e ve dolayısıyla kitapların rutubetlenmesine mani olmak için iç duvar, dış duvardan bir koridor vasıtasıyla ayrılmıştır. Kütüphanenin caddeye bakan yüzü iki katlı inşa edilmiştir. Bu cephedeki yükseklik 16 m. dir. Cephesi çok zengin şekilde, sikenefons mimarisinin esaslarına uyularak süslenmiştir. Süs olarak kullanılanlar arasında heykel, kabartma ve bunları çevreleyen sütun ve alınlıklardır. Bu eserlerin çoğu maalesef şimdi Viyana Müzesindedir. Yapının esas bünyesi bugün yerindedir.

Kütüphanenin duvarlarının dış yüzü tuğla ve moloz taş ile inşa edilmiş olmasına rağmen iç yüze ayrı bir önem verilmiş olduğunu işçiliğinin inceliğinden kolayca anlaşılmaktadır.

Salonun karşısına rastlıyan yuvarlak nişte bir sunak ve duvarda da kütüphaneye adını veren Celsus'un bir portresi var olduğu antik kaynaklardan anlaşılmaktadır.

Yuvarlak nişin sağ ve solu ile duvarlarda görülen dört köşeli nişlere kitap rüloları konulmuştur.

Ekseri kütüphanelerde adet olduğu üzere burada da Celsus'un mermerden yapılmış lahdi binanın içindedir. Celsus'un hayatı Lâtinçe ve Grekçe olarak merdivenin her iki tarafındaki heykel kaidelerinin yüzlerine yazılmıştır.

Kütüphanenin dış yüzünün alt katında ise; akıl, fazilet, bilgi ve anlayışı temsil eden 4 kadın heykeli vardır. Bu heykellerde Viyana Müzesindedir.

1903 kazılarında bulunan sakallı ve zırlı bir Celsus heykelini bugün İstanbul Arkeoloji Müzeleri Roma salonunda görmek mümkündür.

İskenderiye ve Bergama'dan sonra dünyanın en eski ve büyük kütüphanesi olan Celsus Kütüphanesi, Anadolu'nun medeniyet dünyasındaki yerini kolayca anlatacak örneklerden biridir.